

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU, 12 MEDI 2024

Presenoldeb:

Y CYNGHORWYR: Annwen Hughes (Cadeirydd)
Llio Elenid Owen (Is-gadeirydd)

Stephen Churchman, Robert Glyn Daniels, Jina Gwyrfai, Edgar Owen, Linda Morgan, Peter Thomas, Beca Roberts, Arwyn Herald Roberts, Elfed Powell Roberts, Rob Triggs a Gruffydd Williams.

Swyddogion yn bresennol:

Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 5:

Y Cynghorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Williams (Pennaeth Adran Amgylchedd), Gerwyn Jones (Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd (Trafnidiaeth)), ac Ceri Hughes Thomas (Rheolwr Parcio a Gwaith Stryd).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 6:

Y Cynghorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Williams (Pennaeth Adran Amgylchedd), Gerwyn Jones (Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd (Trafnidiaeth)) a Rhian Wyn Williams (Rheolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 7:

Y Cynghorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Williams (Pennaeth Adran Amgylchedd) a Roland Thomas (Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 8:

Y Cynghorydd Berwyn Parry Jones (Aelod Cabinet Priffyrdd, Peirianeg a YGC), Steffan Jones (Pennaeth Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC) a Peter John Simpson (Rheolwr Gwasanaethau Stryd).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Elwyn Edwards, Elin Hywel a Delyth Lloyd Griffiths.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 16 Mai 2024, fel rhai cywir.

5. FFIOEDD PARCIO

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Amgylchedd, Pennaeth Adran Amgylchedd, Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd (Trafnidiaeth) a'r Rheolwr Parcio a Gwaith Stryd.

Eglurwyd bod yr Adroddiad yn cynnwys addasiadau i drefniadau ffioedd parcio er mwyn cydymffurfio â chynlluniau arbedion y Cyngor a mynd i'r afael â gorwariant o fewn y gwasanaethau parcio Atgoffwyd bod dau o'r prosiectau a welwyd yn yr adroddiad (Cynyddu ffioedd parcio Pen y Gwryd a Chynyddu pris Tocyn Parcio Blynyddol a Thocynnau Parcio Lleol meysydd parcio £5 y flwyddyn) eisoes wedi derbyn cymeradwyaeth y Cabinet.

Tynnwyd sylw at gynllun i Ymestyn Oriau Gorfodaeth Parcio ym Meysydd Parcio Arhosiad Byr y Cyngor gan dynnu sylw mai'r oriau gorfodaeth presennol yw rhwng 10:00yb ac 4:30yh. Eglurwyd y bwriedir ymestyn yr oriau gorfodaeth i 09:00yb i 05:00yh. Atgoffwyd mai dyma oedd argymhelliad gwreiddiol y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn 2021.

Nodwyd mai'r pedwerydd cynllun sydd ynghlwm a'r adroddiad yw Addasiad i Strwythur Ffioedd Arhosiad Hir Band 2. Eglurwyd bod y cynllun hwn yn cael ei gyflwyno er mwyn cyfarch cynnydd mewn chwyddiant. Tynnwyd sylw at her wrth gyfarch cynnydd chwyddiant er mwyn sicrhau bod ffioedd addas yn cael eu cyflwyno ar gyfer unrhyw un sydd yn dymuno talu ag arian parod, heb orfod canfod llawer o arian mân. Cadarnhawyd mai'r trefniant arferol yw aros ychydig o flynyddoedd cyn addasu ffioedd parcio yn unol â chwyddiant er mwyn sicrhau bod ffioedd parcio yn ymarferol i ddefnyddwyr. Cydnabuwyd bod hyn yn arwain at cryn dipyn o gynnydd ond bod yr addasiadau i brisiau yn cael eu gwneud yn llai aml. Cadarnhawyd bod yr addasiadau a gyflwynwyd yn yr adroddiad yn gynydd o oddeutu 30%-40% gan sicrhau na fydd angen eu haddasu ymhellach hyd at y flwyddyn 2028/29.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Cytunwyd gyda'r cynlluniau i gynyddu ffioedd parcio ym Mhen y Gwryd ac anogwyd yr adran i fuddsoddi mewn lleoliadau cyffelyb gan ei bod yn cael defnydd cyson. Gofynnwyd am fwy o wybodaeth am Ffioedd Parcio Band 1-3 ar gyfer arosiadau hir.

Anghytunwyd gyda chynlluniau i addasu oriau gorfodaeth meysydd parcio. Ystyriwyd byddai hyn yn cael gormod o effaith negyddol ar drigolion a busnesau lleol gan arwain at ddirwyon. Nodwyd ei fod yn debygol y byddai cynyddu cost tocyn parcio blynyddol i £145 yn golygu na fyddai unigolion yn ei brynu.

Tynnwyd sylw bod cyfnodau amser mewn ffioedd parcio yn addasu mewn rhai achosion. Trafodwyd enghraifft bod £2 am gael parcio am 1 awr yn addasu i fod yn £2.50 am gyfnod o 4 awr. Ystyriwyd os bydd hyn yn atal pobl rhag talu i barcio oherwydd nad oeddent yn defnyddio'r maes parcio am gyfran helaeth o'r cyfnod hwnnw. Er hyn, cytunodd Pennaeth yr Adran bod y cynnydd hwn mewn amser ar gyfer manau parcio arhosiad hir yn un o awgrymiadau grŵp tasg a gorffen y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn 2019. Eglurwyd bod y grŵp yn teimlo byddai hyn yn cefnogi busnesau lleol oherwydd byddai gan bobl amser, ac yn gwario arian mewn busnesau lleol.

Nodwyd nad oedd gwybodaeth wedi cael ei gynnwys ar fysiau yn parcio mewn meysydd parcio. Nodwyd byddai'r Adran yn cyflwyno gwybodaeth ar hyn yn y dyfodol gan nodi bod defnydd bysiau mewn meysydd parcio ar gynydd.

Gofynnwyd i'r Adran ail-ystyried eu trefniadau wrth gynyddu prisiau parcio gyda chyfraddau chwyddiant er mwyn sicrhau nad ydi costau parcio yn mynd i fyny ar gyfradd uchel wrth eu haddasu. Tynnwyd sylw bod y trefniadau presennol yn arwain at gynydd mawr mewn costau parcio. Mewn ymateb i'r sylwadau, cydnabuwyd bod ffioedd parcio yn cynyddu ar lefel uwch. Ymhelaethodd yr Aelod Cabinet bod hyn yn her ar gyfer yr adran oherwydd bod targedau incwm mewnol yn cynyddu gyda chwyddiant ac mae'r rhain yn cael eu methu nes mae'r ffioedd yn cynyddu. Pwysleisiwyd ei fod yn anodd addasu'r prisiau yn amlach oherwydd byddai ffioedd parcio yn symiau anarferol ond rhagdybir na fydd hyn yn gymaint o broblem yn y dyfodol a bydd modd cynyddu ffioedd yn flynyddol wrth i daliadau cerdyn neu ffôn ddod yn fwy cyffredin. Tynnwyd sylw byddai hyn hefyd yn lleihau niferoedd o achosion difrodi peiriannau talu ac arddangos ond bod angen gofal parhaus i sicrhau cyfle cyfartal i unrhyw un sydd yn dymuno talu gydag arian parod.

Eglurodd y Rheolwr Parcio a Gwaith Stryd bod ffi o 5c ar ddefnyddwyr ap i dalu am barcio. Ymhelaethwyd bod y ffi yn hwn yn un cyffredinol am ddefnyddio'r ap. Cadarnhawyd bod modd derbyn neges i gadarnhau taliad, neu i rybuddio bod y cyfnod parcio ar fin dod i ben, gan gadarnhau bod y rhain yn gostau ychwanegol i unrhyw un sydd yn dewis eu derbyn. Pwysleisiwyd nad oes cynnydd yn y ffioedd hyn wrth i ffioedd parcio gael eu haddasu. Ymhellach, mewn ymateb i sylwadau nad oes modd defnyddio'r ap ar brydiau, cadarnhaodd bod swyddogion, a'r cwmni sydd yn gweithredu'r ap, yn cael neges pan mae unrhyw safle yn profi trafferthion. Eglurwyd bod modd gosod bocsys er mwyn gwella wi-fi mewn rhai ardaloedd er mwyn sicrhau bod yr ap yn gweithio. Cadarnhawyd bod yr Adran yn cydweithio gyda'r cwmni yn gyson er mwyn sicrhau bod y trafferthion yn cael eu datrys mor fuan â phosib.

Mewn ymateb i ymholiad ar ddefnydd y cyhoedd o fannau parcio rhad ac am ddim mewn siopau a chanolfannau, cadarnhawyd bod hyn yn cael ystyriaeth fanwl gan yr Adran, er mwyn sicrhau bod unrhyw un sydd angen lle parcio ar gyfer defnyddio'r cyfleusterau hynny yn gallu gwneud hynny yn ddiraffferth.

Cafwyd nifer o sylwadau am geisio sicrhau nad yw'r cyhoedd yn cael eu heffeithio yn ormodol gyda'r addasiadau hyn, gan fanteisio ar wariant ymwelwyr. Pwysleisiwyd gan Bennaeth yr Adran bod hyn yn cael ystyriaeth ond mae'n broses heriol iawn oherwydd mae nifer o leoliadau yn cael eu defnyddio'n gyson gan ymwelwyr ac trigolion lleol. Er hyn, ystyriwyd bod rhai ardaloedd yn defnyddio manau parcio oherwydd nad oes modd parcio tu allan i dai, ac byddai sefyllfaoedd o'r fath yn derbyn ystyriaeth fanwl.

Ystyriwyd nad oedd sylwadau'r Adran ar gydymffurfiaeth â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 mor drwyadl ag adrannau eraill y Cyngor. Gofynnwyd i'r adran fanylu ar y wybodaeth hon i'r dyfodol er mwyn sicrhau bod unigolion o grwpiau cymdeithasol economaidd gwahanol yn cael eu gwarchod a'u cefnogi. Mewn ymateb i'r sylwadau, cydnabuwyd bod hyn yn fater all gael ei adrodd yn well i'r dyfodol.

Mewn ymateb i ymholiad ar gynllun 'Arosfan' sydd yn cynnig manau parcio a chyfleusterau dros nos i gartrefi modur, cadarnhawyd na fyddai'r addasiadau ffioedd hyn yn effeithio ar y cynllun. Eglurwyd ei fod yn gynllun peilot ar hyn o bryd sydd yn cynnig y gwasanaeth am £16.50 y noson, drwy beiriant talu ac arddangos arferol (gydag arian parod neu gerdyn/ffôn symudol). Ymhelaethwyd bod sylwadau cymysg wedi ei dderbyn ar y peilot hyd yma, a bod modd derbyn incwm ychwanegol os bydd manau parcio ychwanegol yn cael eu sefydlu i'r dyfodol. Diweddarwyd bod dau leoliad 'Arosfan' mewn defnydd yn Nwyfor ac Arfon ar hyn o bryd ac mae'r Adran yn ymchwilio am leoliad addas yn ardal Meirionnydd er mwyn treialu'r cynllun yn yr ardal honno hefyd.

PENDERFYNWYD argymhell i'r Cabinet:

- Dylid ystyried cynyddu ffioedd parcio yn flynyddol neu bob dwy flynedd gan roi ystyriaeth i sefyllfa chwyddiant;
- Ni ddylid addasu'r trefniadau gorfodaeth yn y meysydd parcio arhosiad byr oherwydd yr effaith ar yr economi leol.
- Dylid ystyried cynyddu ffioedd ymhellach ym meysydd parcio mewn ardaloedd twristiaeth penodol megis Pen y Gwryd.
- Dylid ystyried cynyddu ffioedd safleoedd Arosfan yn flynyddol.

6. DATBLYGIADAU YN Y MAES CLUDIANT CYHOEDDUS

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Amgylchedd, Pennaeth Adran Amgylchedd, Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd (Trafnidiaeth) a'r Rheolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd.

Eglurwyd bod newid cyson wedi bod ym maes cludiant cyhoeddus ers nifer o flynyddoedd yn sgil addasiadau deddfwriaethol ac esblygiad blaenoriaethau'r Cyngor, Trafnidiaeth i Gymru ac Llywodraeth Cymru. Ymhelaethwyd bod yr Adran wedi derbyn canmoliaeth gan y Llywodraeth am y gwaith a gyflawnwyd yn y maes. Ymfalchïwyd bod gwaith o safon uchel wedi cael ei gyflawni ac bod trigolion yn gweld buddion o ddefnyddio cludiant cyhoeddus.

Tynnwyd sylw at natur gymhleth tirwedd y Sir, gan egluro bod 7 gwahanol fath o wasanaethau cludiant cyhoeddus ar gael gyda gwahanol brosesau ariannu. Manylwyd bod rheolaeth y Cyngor dros y prosiectau hyn yn amrywio yn unol â contractau gyda phartneriaid. Cydnabuwyd bod dibyniaeth ar arian y tu hwnt i reolaeth y Cyngor yn risg i'r gwasanaeth.

Pwysleisiwyd bod 'Rhwydwaith cludiant cyhoeddus sy'n cwrdd ag anghenion cymunedau Gwynedd' wedi cael ei nodi fel blaenoriaeth 'Gwynedd Werdd' fel rhan o Gynllun y Cyngor 2023-28. Nodwyd bod yr Adran yn gweithio i addasu gweithdrefnau presennol yn barhaus er mwyn cyflawni'r flaenoriaeth hon. Diweddarwyd bod cytundebau gwasanaethau cludiant cyhoeddus wedi cael eu diweddarau ym mhob ardal yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gyda gwasanaethau newydd mewn lle. Manylwyd bod gwasanaethau Caernarfon a Dyffryn Nantlle wedi eu diweddarau ym mis Gorffennaf 2023, Meirionnydd wedi ei ddiweddarau ym mis Chwefror 2024 a gwasanaethau Bangor a Dyffryn Ogwen wedi eu diweddarau ym mis Mehefin 2024.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:

Croesawyd y cyfle i ymgysylltu gyda'r Adran wrth iddynt ystyried rhwydwaith a threfniadau yn Nwyfor i'r dyfodol. Mewn ymateb i ymholiad ar sut mae'r Adran yn monitro defnydd wrth ystyried newid gwasanaethau, cadarnhaodd y Rheolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd bod peiriant ar pob bws yn monitro faint o bobl sydd yn defnyddio'r gwasanaethau penodol ac i ble maent yn teithio. Ymhelaethwyd bod Swyddogion yn gallu defnyddio'r wybodaeth hyn wrth ystyried unrhyw addasiad i gylchdeithiau'r gwasanaeth.

Diolchwyd i'r adran am wasanaeth cyfleus a dibynadwy yn ardal Dyffryn Nantlle. Mewn ymateb i ymholiad am dalu gyda cherdyn drwy ddefnyddio technoleg 'Tapio 'Mlaen/Tapio Ffwrdd', cadarnhaodd y Rheolwr Cludiant Integredig a Diogelwch Ffyrdd bod modd gwneud hyn. Ymhelaethwyd bod cost isafswm y defnydd o'r technoleg hwn yn £2.20 hyd at uchafswm o £6.50 y diwrnod, os oes defnydd o'r gwasanaeth wedi ei wneud.

Mewn ymateb i enghraifft o sefyllfa ble mae amserlen y gwasanaeth yn anghyfleus i rai defnyddwyr, cydnabodd yr Aelod Cabinet Amgylchedd bod yr heriau hyn yn codi mewn

rhai amgylchiadau ond bod y gwasanaeth yn gweithio ar gyfer canran uchel o ddefnyddwyr gwasanaeth.

Mewn ymateb i ymholiad i ymholiad am ystyriaeth o ddefnydd myfyrwyr o'r gwasanaethau cludiant cyhoeddus pwysleisiwyd bod y rhwydwaith yn un cymhleth iawn. Diolchodd y Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd i Drafnidiaeth i Gymru am eu cydweithrediad er mwyn sicrhau rhwydwaith defnyddiol i ardaloedd gwledig y Sir. Ymhelaethwyd bod nifer o bartneriaethau a rhwydweithiau yn rhan o'r gwasanaeth cludiant cyhoeddus a bod trafodaeth barhaus gyda hwy i gyd yn allweddol i lwyddiant y gwasanaeth.

Rhannwyd enghreifftiau o rai ardaloedd sydd yn teimlo bod safon y gwasanaeth wedi dirywio yn dilyn diwygiadau i'r gwasanaeth. Teimlwyd bod diffyg ymgysylltu digonol gyda defnyddwyr gwasanaeth wedi arwain at doriad yn amllder y gwasanaeth gan adael rhai cymunedau heb gludiant cyhoeddus ar rai adegau megis wedi 5yh neu ar ddyddiau Sul. Mewn ymateb i'r pryderon, cydnabuwyd bod angen gwella'r trefniadau ymgysylltu presennol er mwyn sicrhau bod defnyddwyr gwasanaeth ac Aelodau Etholedig yn cael mewnbwn i addasiadau posib amserlenni cludiant cyhoeddus. Mewn ymateb, pwysleisiwyd nad yw newid gwasanaethau yn broses syml oherwydd cymhlethdod y rhwydwaith a'r partneriaid sydd ynghlwm iddo. Sicrhawyd bod y mwyafrif o drigolion a defnyddwyr gwasanaeth yn teimlo bod y gwasanaeth wedi gwella yn gyffredinol yn y misoedd diwethaf.

Manylodd y Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd (Trafnidiaeth) ar y trefniadau ymgysylltu sydd yn cael ei ddefnyddio yn bresennol gan nodi bod nifer o rwystrau yn codi. Manylwyd bod angen asesu dyheadau lleol ac ymhellach wrth ymgysylltu am wasanaethau, gyda rhai defnyddwyr yn manteisio am y gylchdaith gyfan ac eraill yn teithio ar ran ohono. Nodwyd bod angen pwysu a mesur unrhyw ymgynghoriad gyda sicrhau bod gwasanaethau yn ariannol hyfyw ac yn sicrhau'r synnwyr gorau er lles yr amgylchedd. Cydnabuwyd nad oes modd sicrhau bod dyheadau pob unigolyn yn cael eu cyfarch. Fodd bynnag, sicrhawyd nad ydi cymunedau sydd ddim ar y cylchdeithiau yn cael eu diystyru a threfnwyd i gynnal sgwrs i ystyried y cymunedau hynny gydag Aelodau Etholedig yn rhannu mewnbwn.

Llongyfarchwyd yr adran am gyflwyno gwasanaethau TrawsCymru a Fflecsi. Ymhelaethwyd y credir bod y gwasanaethau hyn yn derbyn nifer o ddefnyddwyr a'i fod yn llenwi'r bylchau sy'n codi o'r gwasanaeth bws traddodiadol. Rhannwyd bod trigolion sydd yn elwa o'r gwasanaethau hyn yn credu ei fod yn gyfleus iawn ac yn gymorth mawr i unigolion sydd â thrafferthion symudol ac anhwylderau corfforol i gyrraedd apwyntiadau. Mewn ymateb i'r sylwadau hyn, diolchodd yr Aelod Cabinet i'r holl bartneriaid am sicrhau gwasanaethau o safon i drigolion Gwynedd gan obeithio bydd trigolion yn parhau i wneud mwy o ddefnydd ohonynt yn hytrach na cheir personol i'r dyfodol.

Mewn ymateb i ymholiad am ymestyn gwasanaethau Fflecsi, cadarnhawyd bod modd i wneud hynny yn ddibynnol ar grantiau i'r dyfodol. Cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol mai'r dyhead byddai i ddefnyddio'r gwasanaeth hon i lenwi'r bylchau yn y cylchdeithiau.

Mewn ymateb i gwestiwn am heriau i sicrhau bod gwasanaethau yn mynd allan i dendr, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod hyn yn heriol iawn oherwydd bod cwmnïau cludiant cyhoeddus wedi wynebu nifer o heriau dros y blynyddoedd diwethaf megis lleihad mewn defnyddwyr gwasanaeth a chostau cynyddol. Er hyn, mynegwyd balchder bod pob gwasanaeth ar y rhwydwaith yn cael ei gynnal ar hyn o bryd.

Datganwyd pryderon am gostau ychwanegol i'r Adran wrth iddynt fuddsoddi mewn technoleg newydd er mwyn cyrraedd targedau i leihau allyriadau carbon. Mewn ymateb,

cydnabodd y Pennaeth Adran bod buddsoddiad mewn technoleg yn sylweddol gan ei fod yn newydd, ond rhagdybir i gostau leihau yn y dyfodol wrth iddo gael ei ddefnyddio'n fwy cyson. Ymhellach, cadarnhawyd bod yr Adran wedi derbyn grantiau er mwyn cynnal bysiau trydan ac mae gwaith yn mynd rhagddo i monitro ffioedd ei gynnal er mwyn cymharu gyda chostau bysiau tanwydd. Rhannwyd enghraifft o arbediad mae'r Cyngor yn ei wneud ar hyn o bryd drwy ddiweddarau'r fflyd ceir i foduron trydan yn raddol, gan nodi bod y ceir trydan oddeutu £350 yn rhatach i'w cynnal pob mis.

Mewn ymateb i ymholiadau am ddiweddariadau yn ardal Arfon, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod cytundebau wedi cael eu cytuno arnynt yn ddiweddar a bydd trafodaethau am addasiadau yn cael eu cynnal o fewn y cyfnod cytundebol o hyd at 4 mlynedd. Nodwyd bod ymgynghori yn elfen bwysig o hyn ond eglurwyd bod cwmnïau mawr yn teyrnasu ar y maes ac yn cadarnhau trefniadau yn y pen draw.

PENDERFYNWYD

- (i) **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.**
- (ii) **Argymhell i'r Adran Amgylchedd:**
 - **y dylid cynnwys yr Aelodau Lleol mor fuan â phosib wrth ystyried newidiadau i wasanaethau bws;**
 - **bod angen cryfhau'r trefniadau ymgynghori gyda chymunedau.**

7. GWASANAETHAU GWASTRAFF AC AILGYLCHU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Amgylchedd, Pennaeth yr Adran Amgylchedd a'r Pennaeth Cynorthwyol.

Atgoffwyd yr Aelodau bod y gwasanaeth hwn wedi cael ei drosglwyddo o'r Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC yn ôl yn Hydref 2022 a bod newidiadau mawr wedi cael eu gweithredu i wella gweithrediad y gwasanaeth o fewn yr Adran Amgylchedd. Cydnabuwyd bod nifer o heriau wedi codi yn y cyfnod trosglwyddo, gan arwain at drafferthion casglu a chylchdeithiau, ond credir bod y gwasanaeth yn sefydlog erbyn hyn.

Cyfeiriwyd at dargedau Llywodraeth Cymru i sicrhau bod 70% o holl wastraff Awdurdodau Lleol yn cael ei ailgylchu erbyn Mawrth 2025. Pwysleisiwyd bod hyn yn darged heriol iawn ac bod gwaith yn mynd rhagddo i geisio ei gyrraedd. Eglurwyd bod y Cyngor yn cyrraedd targedau cyfredol y Llywodraeth o ailgylchu 64% o wastraff ac yn hyderus bydd fframweithiau'r Adran yn arwain at gynnydd yn y canran hwn. Tynnwyd sylw bod trafodaethau gyda Llywodraeth Cymru yn awgrymu gall Awdurdodau Lleol cael eu cosbi'n ariannol os na bydd y targed o 70% yn cael ei gyrraedd.

Eglurwyd bod dwy ffactor wedi arwain at gorwariant o fewn y gwasanaeth yn ddiweddar. Manylwyd bod rhain yn cynnwys lefelau salwch y gweithlu yn ogystal â goramser. Nodwyd bod cymysgedd o salwch byr dymor ac hir dymor wedi arwain at hyn, gan sicrhau bod y gwasanaeth yn cydweithio gyda cwmni Byw'n lach er lles y gweithwyr. Diolchwyd i'r gweithlu am eu ymateb cadarnhaol i'r galw am newid yn y ffordd o weithio er mwyn sicrhau bod gwasanaethau yn cael eu cyflawni o fewn y gyllideb. Diolchwyd hefyd i holl staff y gwasanaeth am eu hagwedd gadarnhaol a'u parodrwyd i gyflawni'r gwaith o safon uchel er budd holl drigolion y Sir.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Mewn ymateb i bryderon am ddirwyon gan Lywodraeth Cymru os na fydd 70% o wastraff yn cael ei ailgylchu, sicrhaodd y Pennaeth Cynorthwyol nad oes unrhyw Awdurdod Lleol

wedi derbyn dirwy hyd yma, er bod rhai wedi methu cyrraedd targedu. Pwysleisiwyd nad oes cadarnhad pendant o'r ddirwy hwn wedi cael ei gyhoeddi a chredir bydd y Llywodraeth yn edrych ar dargedau Awdurdodau Lleol dros y blynyddoedd er mwyn gweld os oes ymdrech wedi ei wneud er mwyn cyrraedd y lefelau a ofynnir. Manylwyd bod Gwynedd wedi bod yn cyrraedd targedau'r Llywodraeth yn gyson dros y blynyddoedd ac yn cydweithio'n agos gyda swyddogion felly ni ragwelir bydd Gwynedd yn derbyn dirwy os na fydd y lefel ailgylchu o 70% yn cael ei gyfarch.

Ymholiad ar gynlluniau'r Adran i godi ffioedd ar gwaredu rhai eitemau o wastraff megis teiars, rwbél ac asbestos ac ystyriwyd os byddai hyn yn debygol o arwain at fwy o achosion tipio slei bach. Mewn ymateb, eglurodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod oddeutu 80 tunnell o deiars yn cyrraedd y canolfannau ailgylchu yn flynyddol ac mae'n costio tua £20,000 er mwyn eu prosesu. Pwysleisiwyd bod gweithdrefnau mewn lle o fewn yr Adran Prifffyrdd, Bwrdeistrefol ac YGC i ddelio gyda achosion tipio slei bach, ac os bydd y ffioedd hyn yn cael eu cyflwyno, bydd gwaith yn mynd rhagddo i fonitro'r effaith y bydd yn ei gael ar y prosesau hynny, gan gydnabod bydd cynnydd mewn niferoedd tipio slei bach yn risg cysylltiol.

Cyfeiriwyd at gynlluniau a drafodwyd mewn cyfarfod blaenorol, o gyflwyno sachau hessian i ddal gwastraff ailgylchu yn hytrach na'r cartiau plastig presennol. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod yr Adran yn awyddus i treialu'r sachau hyn mewn rhai ardaloedd oherwydd eu bod yn dal mwy o wastraff tra'n cymryd llai o le ac yn lanach. Cadarnhawyd bod yr Adran wedi ystyried ei dreialu eisoes ond nad oedd hyn wedi cael ei gyflawni oherwydd yr etholiad cyffredinol diweddar. Nodwyd bod yr Adran yn parhau i fod yn awyddus i'w dreialu ac yn y broses o ganfod ardal addas i wneud hynny.

Eglurwyd bod yr adroddiad yn cyfeirio at feddalwedd newydd sydd wedi cael ei chyflwyno i'r lorïau lyn ddiweddar a gofynnwyd i'r Adran sut ymateb a gafwyd gan y gweithwyr i'r defnydd o camerâu o fewn y lorïau. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod y gweithwyr wedi bod yn ganolog i'r sgwrs a nodwyd bod y camerâu yn ddull o helpu'r gweithwyr yn hytrach na'u monitro. Pwysleisiwyd mai pwrpas y camerâu yw cadarnhau i ble mae'r lorïau wedi bod yn ystod y cylchdeithiau. Ymhelaethwyd bod modd ail-edrych ar y camerâu os bydd ymholiad neu gŵyn yn codi er mwyn asesu'r sefyllfa - gan lwyddo i allu cadarnhau os oedd achwynwyr wedi gosod eu cartiau ailgylchu mewn man addas ac ati. Cydnabuwyd bod ymateb negyddol i'r camerâu ymysg gweithwyr yn y lle cyntaf, ond erbyn hyn maent yn eu cefnogi oherwydd maent yn gweld y budd mae'n ei wneud i effeithlonrwydd y gwasanaeth ac y gellir delio gydag ymholiadau'n rhwyddach.

Mewn ymateb i ymholiad am drefniadau ailgylchu busnesau, cydnabuwyd y gallai mwy wedi gwneud er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r trefniadau ailgylchu angenrheidiol a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer busnesau. Eglurwyd nad oedd yr Adran yn llawn barod ar gyfer y rheoliadau newydd hyn ond bod gwaith yn cael ei gyflawni erbyn hyn er mwyn cefnogi busnesau.

Gofynnwyd os oes digon o ddeunyddiau ailgylchu yn cael ei gasglu i wneud elw er mwyn cyfrannu at gostau'r Cyngor. Holwyd os oedd gwastraff gardd yn cael ei gompostio a'i gynnig yn ôl i drigolion er eu defnydd. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod yr Adran yn ddibynnol ar y farchnad er mwyn gweld faint o arian a dderbynnir am y deunyddiau. Er hyn, nodwyd yn gyffredinol nad oes digon yn cael ei gasglu er mwyn creu digon o elw. Eglurwyd bod yr Adran yn buddsoddi mewn canolfannau prosesu newydd yn Ffridd Rasmus, Harlech a Caergyglchu, Caernarfon er mwyn gwella ansawdd y deunyddiau gyda'r gobaiith byddent yn cael eu prynu gan gwmnïau allanol am fwy o elw i'r dyfodol. Yn yr un modd, cadarnhawyd bod partneriaeth

wedi ei sefydlu gyda Chyngor Sir Ynys Môn er mwyn compostio gwastraff gardd. Nodwyd hefyd bod darparwr preifat hefyd yn derbyn cyfran ohonno. Eglurwyd mai mater i'r darparwr oedd beth a wneir gyda'r compost.

Cadarnhawyd bod cost gwaredu gwastraff gweddilliol oddeutu £4miliwn ar hyn o bryd. Tynnwyd sylw bod treth newydd ar allyriadau carbon yn debygol o gael ei gyflwyno erbyn 2028 gan arwain at gynnydd o oddeutu £0.6miliwn - £1.5miliwn i'r Cyngor. Mewn ymateb i gwestiwn ar sut bydd y cynnydd ariannol hwn yn cael ei gyfarch, eglurodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod y Cyngor mewn partneriaeth hirdymor gyda Pharc Adfer. Pwysleisiwyd mai'r dull gorau o leihau'r risg ariannol hwn yw sicrhau bod trefniadau ailgylchu cadarn mewn lle gan arwain at lai o wastraff gweddilliol yn y biniau gwyrdd.

Ymhelaethodd y Pennaeth Adran bod gwaith angen ei wneud er mwyn newid meddylfryd ac addysgu trigolion ar faterion ailgylchu. Adroddwyd bod 57% o wastraff a welir yn y bin gweddilliol gwyrdd yn ddeunyddiau a all ei ailgylchu.

Mewn ymateb i bryderon bod tai gwyliau, lletyau gwyliau ac AirBnB yn arwain at wastraff yn cael ei adael am ddyddiau cyn y diwrnod casglu, cadarnhaodd y Pennaeth Adran Cynorthwyol bod ffioedd yn cael ei godi ar rhain fel gwastraff masnachol. Anogwyd unrhyw Aelod i ddod i gyswllt gyda'r gwasanaeth os oes trafferthion o'r fath yn codi'n eu wardiau.

Llongyfarchwyd y gwasanaeth am eu gwaith gan gadarnhau ei fod o safon uchel ac nid yw Aelodau Lleol yn derbyn unrhyw sylwad negyddol amdano erbyn hyn. Diolchwyd i'r holl weithwyr am eu gwaith caled. Diolchwyd hefyd i staff y swyddfa am ymateb i e-byst am bryderon yn gyflym ac ystyrlon.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.

8. GORCHYMYN DIOGELU MANNAU CYHOEDDUS (RHEOLI CŴN)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Priffyrdd, Peirianeg a YGC, Pennaeth Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC a'r Rheolwr Gwasanaethau Stryd.

Eglurwyd bod gorchymyn rheoli cŵn wedi bodoli ers 2013 a'i fod erbyn hyn wedi ei ymestyn hyd at Awst 2027. Ymhelaethodd bod gorchymyn yn ymwneud â pheidio â chlirio neu godi baw ci, gadael i gi fynd ar dir lle mae cŵn wedi ei gwahardd a pheidio rheoli a chadw ci ar dennyn pan ofynnir i'r person wneud hynny gan swyddog awdurdodedig.

Cadarnhawyd bod yr Adran yn ymwybodol bod y materion hyn yn bwysig i drigolion Gwynedd gan nodi bod ymgynghoriad cyhoeddus wedi cael ei gynnal yn ddiweddar, yn unol a'r gofyniad statudol i adnewyddu'r gorchymyn pob 3 mlynedd. Pwysleisiwyd bod 1100 o ymatebion wedi eu derbyn o'r ymgynghoriad hwn, o'i gymharu â 75 ymatebiad i ymgynghoriad yr Adran ar strategaeth llifogydd yn ddiweddar.

Eglurwyd bod gorfodaeth o fewn y gwasanaeth hon wedi bod yn heriol yn y blynyddoedd diwethaf, yn dilyn marwolaeth sydyn aelod allweddol o staff. Cydymdeimlwyd gyda'r gweithwyr am eu colled. Pwysleisiwyd bod materion staffio wedi gwella erbyn hyn ac mae niferoedd cosbau ar gynnydd a phresenoldeb y tîm yn fwy amlwg wrth iddynt ymdrin â nifer o agweddau gorfodaeth megis graffiti a baw cŵn.

Atgoffwyd yr Aelodau bod yr Adran wedi cyfuno tri gwasanaeth er mwyn sefydlu Gwasanaeth Edrychiad Stryd. Mae'r rhain yn cynnwys y timoedd gorfodaeth, glanhau strydoedd a thacluso Ardal Ni. Nodwyd bod y timau yn cydweithio'n agos ac yn effeithiol er mwyn addysgu trigolion, gosod biniau baw cŵn, arwyddion a thacluso'r strydoedd. Ymhelaethwyd bod addysgu a chynnal ymgyrchoedd yn agwedd cyson o waith rheolaeth cŵn a chyfeiriwyd at nifer o brosiectau megis yr arwyddion coch a welir mewn cymunedau dros y blynyddoedd diwethaf. Adroddwyd bod ffocws y gwasanaethau yn addasu yn dymhorol gan nodi eu bod wedi bod yn cydweithio gyda'r gwasanaethau morwrol dros yr haf er mwyn sicrhau bod ymwelwyr yn ymwybodol o'r rheoliadau cŵn gan baratoi i addasu'r pwyslais ar strydoedd a pharciau dros y gaeaf.

Adroddwyd bydd yr Adran yn edrych ar y sefyllfa rheolaeth cŵn yn ehangach i'r dyfodol er mwyn gweld sut mae cydweithio yn draws adrannol, rhanbarthol a chenedlaethol er mwyn mynd i'r afael a'r mater. Cyfeiriwyd at gynlluniau newydd sydd yn cael eu datblygu gan Llywodraeth Cymru ar hyn o bryd a fyddai'n darparu arweiniad i'r Awdurdodau Lleol yn fuan.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaethau Stryd bod y gwasanaeth yn cydweithio gyda milfeddygon. Nodwyd bod y gwasanaeth yn darparu pecynnau gwybodaeth a phosteri ar eu cyfer a'i fod yn elfen bwysig o rannu gwybodaeth gyda perchnogion cŵn am y rheoliadau sydd mewn grym. Diolchwyd i'r milfeddygon am eu parodrwydd i gydweithio.

Eglurodd y Rheolwr Gwasanaethau Stryd bod pecynnau bychan o fapiau baw ci ar gael i Aelodau Etholedig ac anogwyd iddynt ddod i gyswllt gyda'r gwasanaeth os ydynt yn dymuno eu derbyn er mwyn eu defnyddio o fewn eu cymunedau. Rhannwyd enghreifftiau gan Aelod sydd yn derbyn y pecynnau hyn gan yr Adran ac maent yn cael defnydd rheolaidd gan berchnogion cŵn yn ei ward, gan nodi nad ydi torri rheoliadau cŵn pob amser yn fwriadol a bod rhoi'r bagiau hyn i berchnogion yn eu helpu i gydymffurfio os ydynt wedi anghofio dod a'r bagiau gyda nhw. Tynnwyd sylw bod sicrhau bod y biniau baw cŵn yn cael eu gwagio yn rheolaidd yn rhan bwysig o'r cydweithrediad yma.

Gofynnwyd am fwy o wybodaeth am sut mae'r gwasanaeth yn addasu'r lleoliadau a dargedir dros y gaeaf a pha ymgyrchoedd bydd mewn lle. Cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaethau Stryd bod nifer o ymgyrchoedd dros y gaeaf gan gynnwys poster, cydweithredu gyda'r wasg a gwybodaeth ar y cyfryngau cymdeithasol hyd at ddwywaith yr wythnos dros y misoedd nesaf. Ychwanegwyd bydd pwyslais yn cael ei roi ar y cosbau gellir ei dderbyn drwy beidio â chydymffurfio gyda rheoliadau. Adroddwyd bod y gwasanaeth yn chwilio am ddatrysiadau newydd yn gyson megis cydweithrediad gydag ysgolion ac arwyddion coch i ddenu sylw. Anogwyd unrhyw un gyda syniadau am sut gellir codi ymwybyddiaeth bellach, i ddod i gyswllt gyda'r gwasanaeth.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.**
- **Argymhell bod yr Adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC yn cysylltu gyda Chynghorwyr i gynnig cyflenwad o'r pecynnau bagiau baw cŵn i'w defnyddio yn eu cymunedau.**

9. BLAENRAGLEN PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Ymgynghorydd Craffu.

Cafwyd diweddariad ar y materion i'w craffu. Nodwyd yn dilyn derbyn cais i'r Pwyllgor flaengraffu yr eitem 'Ffioedd Parcio' yn y cyfarfod yma, cysylltwyd gyda'r adrannau perthnasol er mwyn adnabod eitem i'w ail-raglennu. Eglurwyd yr ymgynghorwyd â'r Cadeirydd yn dilyn derbyn ymatebion gan yr adrannau.

Awgrymwyd y dylid ail-raglennu'r eitem 'Cyflwyno pwyntiau gwefru cyhoeddus ar gyfer cerbydau trydan' i gyfarfod 20 Mawrth 2025. . Nodwyd byddai ail-raglennu'r eitem i gyfarfod mis Mawrth yn rhoi cyfle i'r ffrwd gwaith yma ddatblygu ymhellach gan roi mwy o gyfle i graffu ychwanegu gwerth.

PENDERFYNWYD mabwysiadu rhaglen waith diwygiedig y Pwyllgor Craffu Cymunedau ar gyfer 2024/25.

Dechreuodd y Cyfarfod am 10:30yb a gorffennodd am 15:00yp

CADEIRYDD